

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	--	---

Tartalom. Száz éves jubileum. Pereszlényi János. — A királyi tábla Debreczenben. Dr. Kovács Sándor. — Az ultramontán gondolkozásmód. Gergely Károly. — Iskolaügy Tanügyi jelentés. x—y. Közügyein k. Hajdúnánási örömhírek. Kövendi Dénes. — A bihari ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése. Körözsvölgyi. — A szatmári ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése. F. Varga Lajos. — A máramaros-ugocsai ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése. Papp József. — A békésbányai ev. reform. egyházmegye közgyűlése. Fekete Gyula. — Irodalom. — Különnfélék. — Hirdetések.

Száz éves jubileum.

Szárnyai vannak az időnek. Egyik év a másik után, egyik század a másik után gyorsan elrepül, s a sír, melybe a rohanó századok és évezredek temetkeznek, nem telik be soha. Végetlen az idő, mint végetlen a szellem, ki az ő kerekeit mozgatja. Az idő sivatagának végetlenén azonban egyes oázisokkal, egyes kimagasló pontokkal találkozunk, melyek megannyi határdombjait képezik a nagy eszméket mozgó korszakoknak, az emberi szellem történelmi fejlődésének.

Ne menjünk vissza a ködölte idők, úgynevezett történet előtti korszakába; e korszakok eseményeit vastag leplek fedik, melyeket még most a kutató tudomány sem képes fellebbenteni. A vallás-erkölcsi fejlődés és művelődés történelmének lapjain első helyen Mózes nagy alakjával találkozunk. A törvények, melyeket ő a Sínai hegy villámai és mennydörgései között Istentől átvett, még ma is élnek; intézményei, vallás-erkölcsi és társadalmi alkotásai még a mai előhaladott korban is komoly figyelmet érdemelnek. A teremtés történetét ő írta meg a legragyogóbb tollal, s az Isten nagyságához és az ember méltóságához legillőbb felfogással. Mózes hívei méltán borulnak le áhitattal még ma is a nagy törvényadó neve és emléke előtt.

A művelődés és vallás-erkölcsi életfejlődés történe-

tének első korszakát méltán nevezzük a mozaizmus történetének.

A művelődés történelmének második, fénylő korszakát Krisztus, az emberi nemzetnek Megváltója nyitja meg. Krisztus annyiban tér el Mózesről, és isteni eszméivel természetesen túl is szárnyalja Mózeset, hogy ő már nem egy választott népnek, hanem az összes embervilágnak hirdeti békét, jogot, igazságot és szabadságot. A szeretet nagy parancsának kijelentésével és általánosan kötelezővé tételével egy határozottan új életirányt nyit meg az emberiség történetében. Krisztus szelleme hódítólag hatott mindenfelé, s rövid három évi működése alatt teljesen megvetette alapját az új világrendnek; ő elvérzett ugyan a keresztfán, de eszméi diadallal áradtak szét a világon. Az elvérzett mester nyomdokaiba a hithősök és vértanúk ezrei léptek, s az első négy század aranykorát nyitotta meg a keresztyénségnek.

Igy lett Jézus Krisztus a világtörténelemnek legnagyobb alakjává, így lett az ő műve és isteni alkotása a történelem legnagyobb csodájává. A magaslattól, melyen az ő isteni szelleme fénylett, messze vagyunk még ma is, s nem tudjuk, eljövend-e valaha a boldog idő, midőn az emberiség minden tagja elmondhatja, hogy ő már elérte a tökélynek azon fokát, melyre Krisztus az emberiséget elhívta.

A harmadik nagy korszakát az emberiség történetének a reformáció, vagy a hitjavítás nyitotta meg. A másfélezer éves keresztyénség kebelében egyre nagyobb mérvben nyilvánult az óhajtság, hogy a keresztyén vallás magasztos tanait és eszméit közelebb kell hozni a keresztyén családok küszöbeibe; nem lehet megelégedni azzal, hogy a vallásos eszméket és igazságokat csak némelyek ismerjék és értsék alaposan, hanem tanítani és világosítani kell a népet, meg kell azzal is ismertetni a teljes szentírást, hogy Istenről és a vallásról, a keresztyén tökélyről és erkölcsiségről a népnek is helyes fogalmai és nézetei

legyenek. Történelmi tény és igazság, hogy a hitjavítás idejében a keresztyén államokban és társadalmakban, úgy a városokban, mint a falvakon a legnagyobb tudatlanság és lelki vakság uralkodott; történelmi tény és igazság, hogy mind az egyházi, mind a világi hatóságok a népnevelés ügyét teljesen elhanyagolták; az úgynevezett népiskolákról még abban az időben szó sem volt. A tudatlanság és értelmi vakság emlőjén a legnagyobb erkölcstelenség hízladott fel. A nagynevű reformátorok legfőbb teendőnek ismerték a bibliának anyanyelvre lefordítását, hogy a teljes szentírás legyen alapja és forrása a keresztyén hitnek és vallás-erkölcsi életnek.

De itt nem állapodhattak meg a hitjavítás hősei; a népet meg kellett tanítani az olvasásra, hogy az anyanyelvre lefordított bibliát lelki épüléssel olvashassa és forgathassa. Így támadtak elő a tanintézetek, a felsőbb és népiskolák mintegy varázsütésre a semmiből. Maguk az államok kormányai is kénytelenek voltak megismerni azon hatást, melyet a hitjavítás az iskolák által a népeletre gyakorolt.

A reformáció világtörténelmi jelentősége tehát abban áll, hogy a vallásos eszmék forrását, a bibliát a népek kezébe adta és a szentírás magyarozását tette az istenitisztelet középpontjává; sanctionálta az egyéni szabadság és felelősség elvét, melynélfogva tetteiért minden ember Isten és a világ előtt csak maga lehet felelős; szentesítette azon magasztos elvet, hogy a tudományos és értelmi felvilágosodással együtt jár az erkölcsök tisztasága is. A hitjavítás napjának sugárai, a nagy reformátoroknak az államokat és társadalmakat is átható eszméi magyar hazánkba is elhatottak. L u t h e r nek a szász kereskedők által Erdélybe behozott könyvei csakhamar átalakítólag hatottak Magyarországon is a lelkekre; majd a nagy reformátornak, K á l v i n n a k hatalmas műveivel, leveleivel és prédikációival ismerkedett meg a magyar nép.

Borítsunk fátyolt a multakra, ne idézzük fel emléünkben azon véres küzdelmeket, melyeken a magyar protestántizmus keresztül ment. A bécsi, nikolsburgi és linczi békekötéseket minden magyar intelligens ember kell hogy ismerje; s ha ismeri, meg fog győződni arról, hogy a magyar reformáció fegyveres küzdelmei a nemzeti alkotmány védelmére is irányultak. A magyar protestántizmus véres küzdelmeinek II. Lipót uralkodása alatt az 1791. évi országgyűlés XXVI. törvényczikke vetett véget; kimondatván ebben nemcsak a megelőző békekötések jogérvénye, hanem a magyar protestáns egyházak teljes vallásszabadsága is.

Ezen nagyfontosságú történelmi eseménynek száz éves jubileumát ülte e napokban a protestáns egyház. E jubileum nem tüntetés kíván lenni a protestáns egyház részéről, hanem manifestációja akar lenni azon elv-

nek, hogy a szent eszmékben Isten mozog, s azokat erőszakkal elnyomni nem lehet.

Áldjuk az isteni bölcs gondviselést, hogy ma a vallásos béke és türelem hajnala dereng kedves hazánk felett; hiszszük, hogy a magyar nemzet józan esze és műveltsége nem engedi újra feljönni a lezajlott hitüldözések rémes borzalmait, hanem a hazánkban létező keresztyén felekezetek egyesült erővel munkálják és fejlesztik hazánk jólétét és virágzását!

Pereszlényi János.

A királyi tábla Debreczenben.

Azon összeköttetés miatt, melyben szellem-erkölcsi életviszonyaink vannak egymással — a legőszintébb örömmel emlékezünk meg mi is ezen egyházi lapban a debreczeni kir. tábla megalakulásáról. Egyházi életünk fejlődése Debreczent már rég idő óta majdnem egy millió református egyháztagnak szellemi mozgalmainak központjává emelte: 1891. május 5-ike óta, a mikor a kir. tábla első ünnepélyes gyűlését tartá, e város a jog- és igazságszolgáltatás terén is ily központtá alakult, északeleti Magyarország jelentékeny részére vonatkozólag.

Lélekemelő mozzanat volt, mikor a kir. tábla összes személyzetét, Debreczen város és Hajdúmegye tisztkarát, a városi képviselőtestületet, az iskolai és más testületek tagjait százakra terjedő számban láttuk végig vonulni a fellobogózott város főutczáján a nagytemplom felé, hol a közös hadsereg s a honvédség tisztjei csatlakoztak a menethez. Itt kértünk legelőször is áldást az egek Urától a tábla áldásos működésére. — Nagytiszt. Némethy Lajos úr imádkozott a nála megszokott melegséggel. A lelkészek székében még az agg K. Tóth Mihály alakját is ott láttuk, csak a szobájához kötött gyöngéledő püspök jóságos arca hiányzott az ünneplőké közül.

A reform. templomból a menet a r. katolikus templomba vonult, hol a rövid idővel ezelőtt amputatiót szenvedett Szakszó Rezső prépost-plebános helyett Éber János derecskei apát-plebános végezte a papi teendőket. Az egyházi actusok befejezése után pont 10 órakor vette kezdetét a tábla első ünnepélyes és nyilvános ülése a városházával szemben fekvő Podmaniczky-féle házban, melybe, igen előrelátó intézkedés folytán, csak jegygyel lehetett belépni. A terem igen előnyös színben tűnik fel, melynek egyedüli díszét ő Felségének királyi díszöltözetben álló arczképe képezi. Felül foglaltak helyet a kir. tábla tagjai, Puky Gyula elnök mellett Csathó Ferencz és Szél Farkas tanácselnökök. Cserna Vincze főügyész s a főügyési helyettes Pongrácz Jenő is jelen voltak. Az eskülettel a szokásos komolysággal történt meg, melynek bevégeztével elnök a kir. táblát ünnepélyesen megalakultnak jelentvén ki, elnöki megnyitó beszédét mély csendben s általános érdeklődés között mondá el. A decentralisatio — úgymond — kétségtelenül — üdvös eredményeket fog létrehozni, de a mai napot, igazságszolgáltatásunk reformálásában még csak az alapkövetételének tartjuk, mert hosszú út választ el még minket azon naptól, melyen a reformok nagy műve befejezve leend. Magánjogunk codificatiójának hiánya nagyon érezhető, a nemzeti önérzeten „fekete foltnak“ nevezi azon állapotot, mikor a magánjogok jelentékeny részében még ma is az osztrák

jog alapján kell igazságot szolgáltatni. Az írásos rendszert keményen elítéli, az anyagi igazság nem érvényesülhet igen sokszor az alaki jog bilincsei miatt; a magyar bíró, a mai perjog alapján sokszor csak törvényt, de nem igazságot szolgáltat. A szóbeliség fog e bajon segíteni, és ez az, a melynek a decentralisatio képezi egyik alapkövét. Európa mívelt államai közt csak kettő van még, mely az írásbeliség nyúge alatt küzd: az egyik Ausztria, a másik hazánk. A közjegyzői intézmény megerősödését melegen óhajtja. Megemlíti még az ügyvédi szervezet körébe vágó reformok szükségét is. Végül saját álláspontját jelezvén, a bírót, magasztos szerepében — az örök igazság hatalma részesének és végrehajtójának mondja. Kardját — úgymond — nem dísz gyanánt hozta e terembe, hanem a törvény hatalmának jelvényéül, melynek éle egyaránt sujtja a jogtalan megtámadót, mint védi az ártatlan megtámadottat. Tudni fogja kötelességét akkor is, ha akár a kir. tábla erkölcsi tisztasága ellen, akár bírótársai becsülete vagy bírói függetlensége ellen bármely oldalról méltatlan támadás intéztnék. Bírótársainak becses támogatására számít s magát barátágukba ajánlja.

Ezen rokonszenves hangon eimondott beszéd után zajos éljenzés hangzott fel, valamint a városi tanács üdvözlő íratának felolvasása után is, melyben a táblát — így szól a tanács — „a megalakuló nyilvános ülés alkalmából szívünk teljes örömevel üdvözljük, ígervén, hogy ezen n. é. testületet magasztos hivatásának teljesítésében erőnkhez képest mindenkor készségesen támogatandjuk, reménylven, hogy a közjó előmozdítása körüli működésünkben erkölcsi és szellemi gyámolítását ezen testület sem fogja tőlünk megvonni“.

A fegyelmi bíróság és a különböző tanácsok megalakítása figyelmünket már nem voltak képesek lekötöni; díszteremmé ugyanis azon oszlopos terem van átalakítva, melyben, a b. e. gf. Degenfeld Imre egyházker. gondnok életében, az egyházker. gyűlések alkalmával oly sokszor láttuk a fehér asztal körül kipihenni a gyűlés megfáradt tagjait. Eszembe az jutott, hogy másfél évtized előtt ki gondolt volna arra, hogy e teremben fogja tartani első ünnepélyes ülését a debreczeni kir. tábla! Csaknem önkénytelen kerestem az egykori szíves házigazda nyugodt arcát, szelid tekintetét, mely magához vonzá s felbátorítá azt is, a ki csak először látta életében. Itt pattogtaták szellemes toasztjaikat: Hajnal Ábel, Litkei Péter, Nagy István; egymás után vonultak el előttünk mint ködfátyolképek: Pápay Imre, Nyiri Péter, Kántor Sámuel, Papp Gábor, Doktor János, Veszprémi Gáspár, Ujfalussi Miklós, Kozma József, Zagyva Imre, Varga Lajos, Nemes Bénéámin, Ujfalussi József, Laky Lajos stb., a kik azóta már örök pihenésre tértek! Másfél évtized mulva ugyan hányan lesznek együtt a kir. tábla azon tagjai közül, kik hűséget fogadtak mostan ő cs. és apostoli kir. felségéhez, a felséges uralkodó házhoz, Magyarországhoz és ennek alkotmányához!

Az ünnepélyt — mondanunk sem kell — bankett zárta be, mely eléggé zajos volt.

Igy végződött Debreczenben azon nap, mely a magyar igazságszolgáltatás történetében korszakot fog alkotni.

Hazánk kiváló férfiai már évtizedek óta hangoztatják, hogy fajunk politikai állásfoglalása azon szereptől függ, melyet a cultura terén elfoglalunk. A nagy emlékü b. Eötvös József ezen gondolatot egyszer ezen szép hasonlattal is kifejezte: a föld népei, mint a nemes érczek, azon mértékben állanak el-

len az idő emésztő hatalmának, a melyben nemes alkatrészeket foglalnak magokban.

Ily nemes elemnek tartjuk mi a köztünk letelepült királyi táblát, mely hivatva van e város szellemi életét magasabb színvonalra emelni. Mi is azt valljuk, hogy hazánk egy tevékeny fiának munkáját sem nélkülözheti. Kevesen vagyunk. Egyház, iskola, a forum, a comitium egyaránt köteles mindent megtenni a magyar cultura Pantheonjának felépítésénél. Ha a szükség úgy hozza magával, ezen célra még a sírköveket is hordjuk össze, a mint ezt egykoron az atheneiek tevék, a mikor városuknak, a görög cultura tűzhelyének megvédéséről volt szó.

A kir. táblának e városban letelepítését örömmel fogadjuk, működéséhez a legjobbat kívánjuk!

A classikus hajdankornak volt egy kitűnő férfja, kiről életírója azt mondja: királynak nem neveztették s mégis királyi méltóságban és tiszteletben részesült, s miért?... mert igazságos volt.

A debreczeni királyi táblának jobbat nem kívánhatunk, mint azt, hogy népünk élő jogérzetét igazságos ítéleteivel ébreszsze s folytonos életelelenségben tartsa, s ha majd egykortalán egy újrajt bocsátva ki magából, történetírójára akad, ez így nyilatkozzék felőle: általános és osztatlan tiszteletben részesült kezdettől fogva, mert jellemes bírótágjai előtt folytonosan az igazság magasztos eszméje lebegett.

Dr. Kovács Sándor.

Az ultramontán gondolkozásmód.

Az ultramontán lelkiismeretről írt cikkemet egy szatmári jó ismerősöm szíves figyelmére méltatta s a „Religio“ 18. számában ismertette. Beccses figyelmét szépen köszönöm, de állításait kénytelen vagyok az ultramontán gondolkozásmód egyik újabb nyilvánulásának tekinteni.

Ugylátszik, megszólalt benne a „kibíró“, a lelkiismeret, de ő azonnal sietett az ultramontán okoskodással elballgatni. Meglepte őt, — úgymond, — hogy én is így írok, kit ő művelt, szelid külsejű embernek ismer; azonban a helyett, hogy rájönne, milyen nagy okaimnak kell lenni a felszólalásra, előveszi az ultramontán gondolkozásmódot, s mentségeket keres az ellenünk gyűlölködők számára. Tagad mindent, a mit én mondok, s még a Jézus Krisztusban vetett hitemet is kétségbe vonja. Ráfogja életem történetére, hogy „rémes dajka mese“; tapasztalati tényeimre, hogy anekdoták vagy „emlékeztem ódon tárházából összeszedetett gyarlóságok“, miket nyilván csupán „hatásvadászat kedvéért“ eleveníték fel. Aztán megnyugtatta magát és jámbor olvasóit azzal, hogy hiszen a protestantismus erős vára csak homokon épült, s nemsokára össze fog dőlni, mint a kispaládi kollega megjósolta.

Könnyű volna ugyan egyszerűen csak azt kérdeznem, hogy ha olyan közel van hozzánk a végső veszedelem: miért ostromolnak annyira? Bevárhatnák, míg önmagunk emésztjük el magunkat! Legalább nem terhelné lelkiismeretüket az a tudat, hogy ők siettették a veszedelmet. De megtisztelem ismerősömet azzal, hogy bemutatom őt olvasóinknak; ámbár, méltó sajnálatomra, a cikke alá írt K. betűből nevét s rangját nem tudhatom meg.

Kezdjük mindjárt az élettörténeten. Azt írtam volt, hogy

boldogult apámmal a szatmári káptalan épen úgy tett, mint a hogy most akar tenni Zichy Nándor gróf az ő gazdasági tisztjeivel, t. i. hogy vallása miatt elbocsátotta hivatalából. Ő erre így felel: „Az én bennem élő kisbíró elítéli azon tényt, ha valaki pusztán vallása miatt fosztatik meg kenyérkereső szolgáltatától, de hozzá gondolja azt is, hogy az elbocsátásnak ezenkívül számos okai lehetnek, pl. kötelességmúlásztás stb.“ — Persze, hogy lehetnek vagy lehettek volna; de én biztosan tudom, hogy nem voltak. Engedjen meg, ha jobban hiszek a két szememnek, mint az ő szép szavának. Egyébiránt én e példával csak azt akartam megvilágítani, hogy a Zichy Nándor gróf szándéka nem új találmány; megvolt az már az én gyermekkoromban is, régebben is; szabály is volt rá: „cujus regio, ejus religio“, a kié a föld, azé a vallás. Ennél a jognál fogva üzték ki hajdan a kath. főpapok és földesurak prot. jobbágyaikat birtokaiktól; e miatt lett Szatmár és Ugocsa vármegyének nagy része svábbbá, oláhvá, meg oroszszá. A kérdés csak az, ha jó volt-e úgy? A jó magyar lelkiismeret azt mondja: nem! Ismerősöm is alkalmasint így gondolkozik, mert tagadja, hogy a kereszt oltalma alatt oláhosítottak volna. Nos? ha nem volt jó: miért akarják most a mult idők eme hibáját ismételni?

Hogy pedig bizonyosságom legyen, nem emlékezetből, hanem egy ócska kapcsos könyvből írok ki egy néhány sort. „A Magyar-Kései ekklezsiát minden jussoktól megfosztották a nagybányai jezsuiták, csak azért, hogy a pénzverő házhoz adnectált fiscalis jószágok között volt stb.“. „A Giródtótfalusi ekklezsiában a mi ritusunk két ízben akadályoztatott meg stb.“. „A Dobraviczai ekklezsia a jezsuitáktól mindaddig szorongattatott, míg annak tagjai idestova elszéledtek“. Az erdődi egyház története, a svábok behozatala s több efféle nagyon is ismeretes dolgok. Kiüzték biz itt egész környék falvaiból a magyarokat, vallásuk miatt; s ki tudja: maradt volna-e irmagul is belőlök e vidéken, ha II. József türelmi rendelete közbe nem szól? Igen érdekes okmányt mutatnak bizonyítékul. Szatmár vármegye felírata így kezdődik: „Ő Felségének a nem katolikusok eránt a keresztényi egymást eltűrés dolgában kiadott kegyelmes maga meghatározása annyira megrettentett minket, hogy elrémülve és busulva sokáig egyet se szólhatánk. Vajon mivel hibáztunk oly terhesen, hogy minket a mi lelkünk esmeretében a mi igaz kath. vallásunkban így akadályozna, és magában a közönséges társaságban valósággal végső sebet ejtene stb.“. Pedig hát a türelmi parancsban csak annyi volt, hogy vallásáért senkit sem kell többé háborgatni.

Azt kérde különben ismerősöm, ha „meg tudnám-e mondani: a debreczeni, sárospataki s több főiskolák tekintélyes vagyona hány kath. család van alkalmazva?“ Én biz nem tudnám; de jót állok róla, hogy ott vallási gyűlöletből nem eselkesznek. Azt azonban tudom igenis, hogy Bud-Örsön a plebánus legközelebb a templomban örök kárhózzal fenyegette azokat, a kik prot. gazdához mennek szolgálni. És pedig ez nem dajkamese. Nem is az ujságból olvastam; hanem olyan ismerősöm beszélt el, a kinek szavában nem kételkedem.

Elmondja továbbá szatmári levelezőnk, hogy a jezsuitáknál „e megtestesült rémeinél a protestáns léleknek“ akár hány protestáns eselédet ismert. De utána teszi, hogy ha ezek aztán vallást cseréltek, azt „szabad elhatározásból tették“. Abban igazat adok neki, hogy a jezsuiták csakugyan rémeink lehetnek; de azt a szabad elhatározást legyen szabad kissé kétségbe vonnom. Hiszen magoknak a je-

zsuitáknak is csak arra ha van szabad akaratjuk, hogy a hol lehet, térítsenek át, a kit tudnak. Vérőkben van a protestánsok fogdosása, mint a macskáéban az egérfogás.

Gergely Károly.

(Vége köv.)

Iskolaügy.

Tanügyi jelentés Debreczen szab. kir. város 1889—90. isk. évi népoktatási állapotáról, Kiss József kir. tanfelügyelőtől.

(Folytatás.)

Kiadások:

ev. ref. elemi iskolákra és nevelő intézetre	64,687	frt,
róm. kath. elemi iskolákra	9623	"
ágostai ev. hitv. iskolákra	1644	"
izraelita iskolákra	7850	"
magán elemi iskolákra	2874	"
Ohat pusztai iskolákra	1575	"
kereskedelmi akadémiára	13,300	"
iparosok iskolájára	7464	"
kisdedovodákra és Fröbelkertre	4193	"
árvaházakra	10,599	"

összesen 123,769 frt,

mely összegbe be vannak számítva az iskolai helyiségek és tanítói lakások bérjövdelem-becsértékei is.

Tankötelesek száma.	Iskolába járók száma.
6—12 éves ev. ref. fiú 2119	1773
leány 2111	1715
együtt 4230	3488
6—12 éves r. kath. fiú 357	253
leány 420	314
együtt 777	567
6—12 éves gör. kath. fiú 11	3
leány 12	3
együtt 23	6
6—12 éves gör. kel. fiú 2	2
leány 1	1
együtt 3	3
6—12 éves ágost. ev. fiú 42	48
leány 35	30
együtt 77	78
6—12 éves izr. vall. fiú 276	197
leány 266	180
együtt 542	377.

A magán elemi iskolákba járt 63.

Az ohati községi iskolába fiú 95

leány 81

együtt 176.

A leánynevelő intézet elemi osztályaiba 16.

Ref. gymnasiumba 177.

Róm. kath. gymnasiumba 36.

Reáliskolába 99.

13—15 éves gyermek: együtt 328.

Tankötelesek száma. Iskolába járók száma.

ev. ref. vallású fiú 829 fiú 329

leány 795 leány 674

r. kath. vallású	fiú 121	ismétlő fiúiskola nincs
	leány 75	leány 35
ágost. evang.	fiú 19	fiú 2
	leány 17	ismétlő leányiskola nincs
izraelita	fiú 105	ismétlő fiúiskola nincs
	leány 65	leány 13.

Ezekon kívül az ohati iskolába járt 55, magán leányiskolába 6, leánynevelő intézetbe 104, ipariskolába 1114, gymnasiumba 288, reáliskolába 84, kereskedelmi iskolába 25. Iskolába járt a tanköteleseknek 87·92% az ev. ref. vallásúaknál, 84% az ágost. evangélikusoknál, 99·69% a r. katolikusoknál, 88·7% az izraelitáknál.

Az iskolába jártak száztólját tekintve, az iskolakötelezettség keresztülvitele szempontjából még sok a teendő, habár a tanügyi jelentés szerint az előző évi számhoz képest ebben az évben az iskolába járók száma 369-el növekedett. A hiányok, melyek sürgős pótlásra várnak, a következőkben mutattatnak ki.

a) Az utcai ev. ref. elemi iskoláknál 11 tanterem építése.

b) Az Ondód, Ebes, Szepes, Elep és Köselyszeg pusztákon lakó 800 tanköteles gyermeknek részére állandó iskolák, esetleg vándortanítóságok felállítása.

c) Négy kisdedovodának létesítése.

d) Községi, polgári, fiú- vagy leányiskolának felállítása.

Ezekre a hiányokra vonatkozólag azonban örömmel említ fel a kir. tanfelügyelő, hogy több év óta tartó folytonos sürgetése folytán Debreczen szab. kir. város, mely mindegyik felekezet iskolaügyét az 1868. évi XXXVIII. t. cz. 24. §-a értelmében megfelelő arányban segíyezi, a hiányzó tantermek építésére 100,000 frt kölcsön felvételét határozta el, az 1890. évben pedig 15,000 frtba került szép kisdedovodát építtetett.

X—Y.

(Vége köv.)

Közügyeink.

Hajdúnánási örömhírek.

A Soós Gábor városából újabb örömhíreket, s példaadó, felemelő eseményeket közölhetek e becses lap olvasóival. A „régí fénynél“ csakugyan „új szövétnekét gyújt“ a lelkes utód!

Istentiszteletre hívogató két új harangunk hirdeti ismét, hogy a hitbuzgóság s áldozatkészség nemes erényei városunk falai közt virágoznak, s hogy a Soós Gábor példája követőkre talál itt lépten-nyomon!

Soós Sára, özv. Fodor Gáborné, a „nagy iskolabarát“ méltó testvére, ki 10,000 frtnyi alapítványával már is tiszteltette nevével, újabban egy, 21 métermázsát meghaladó súlyú harangot öntetett, melynek felekeresménye gymnasiumi célokra fordítandó. A gyönyörű hangú s kiállítású harang „Thury János és fia“ budapesti czégnél készült, s méltó lüszkeségét képezheti a magyar iparnak, az alább említendő, u. n. „Vitéz“ haranggal együtt. Felírata következő: „A jó édes anyának, a hajdúnánási ev. ref. egyháznak hálás leánya Soós Sára özv. Fodor Gáborné, elébb Keserű Mihályné. 1891.“ „Jertek menjünk fel a Jákób Istenének házába, hogy megtanítson minket az ő útaira“. Ézs. II. 3.

Eltelkintve az összegtől, a mennyibe ez új harang került (4394 frt 18 kr); eltelkintve az adományozó nemes céljától, a

mely szerint gymnasiumunk segélyezésével hozta kapcsolatba szép tettét: tisztelettel s bámulattal kell megállanunk ez egyszerű asszony előtt, ki, mint megboldogult testvére is, a szegénység párnáján született, s munkásságának, takarékos életének köszönhet minden földi javakat, és e javakat, szorgalma gyümölcseit, mint „hálás leány“ szintén „a jó édes anyának, a hajdúnánási ev. ref. egyháznak“ adja szeretetének jeleül.

Az én nyelvem szegény, hogy méltóképen szóljak te hozzád önzetlen, nemes lélek, hanem üdvösségünk könyvére mutatva, csak ennyit mondok a mi hitünknek fejedelmével: „Ahol vagyon a ti kincsetek, ott leszen a ti szívetek is.“ Máté 6. 21.

A mult év folyamán elrepedt „déli“ harangunk helyett Vitéz Sándor és neje Magyar Zsuzsanna öntettek egy, hat métermázsánál nagyobb harangot, melynek értéke 1266 frt 90 kr. Felírata ez: „Forrón szeretett egyházunk, a hajdúnánási ev. ref. egyháznak Vitéz Sándor és neje Magyar Zsuzsanna 1891.“ „Nem nekünk Uram, nem nekünk, hanem a te nevednek adjad a dicsőséget“.

Szerény, földműves emberek e jó lelkű adakozók. Buzgó egyháztag mindkettő, férj és feleség egyaránt. Buzgóságukat most már a „Vitéz“ harang ércnyelve is beszéli, szép és szent érzelmeket ébresztve a szívekben.

* * *

A hajdúnánási ev. reform. egyház presbyteriuma is méltó arra, hogy tisztelettel hajoljunk meg előtte akkor, a mikor a f. hó 22-én tartott gyűlésében nt. Pákozdy Lajos egyházi elnök lelkes szavaira, egy szó ellenvetés nélkül, egyhangúlag határozza el, hogy a tanárok fizetését 1000 frtra emeli föl. Bizony nem vala frázis az indítványozó ama meghatározó kijelentése, az ünnepélyes hangulatban hozott határozat után, hogy 30 évi lelkipásztorkodásának egyik legszebb napját éli ma.

A mostani jubiláris világban példát vehetnének sokan a mi szeretett lelkészünk jubileumából, ki a közügy előmozdításában találta meg évtizedekre terjedő munkálkodása legszebb jutalmát. Isten tartsa meg őt még sokáig egyházunk, iskolánk felvirágoztatására, övéinek boldogítására, s minden tisztelőinek örömére!

Hajdú-Nánás, 1891. ápril 26.

Kövendi Dénes,
ev. ref. segédlelkész.

A bihari ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése.

(Vége.)

Ezután a közalap-bizottság évi jelentése olvastatott, mely szerint a közalap-járulék összege a mult évihez képest ismét apadást mutat, mely körülmény indoka részint ezen ügy iránti lelkesedés és áldozatkészség hovatovább lankadásában, részint egyházmegyénk nem kis részében szőlőműveléssel foglalkozó hívek a philoxera pusztítása miatti anyagi elszegényedésében keresendő. Eklatáns módon bizonyítják ezt a száldobági és pusztajlakai hívek és belhivatalnokok közt a borváltás mikénti teljesítése körül felmerült s gyűlésünk elé terjesztett vitás kérdések is, hajlandó lévén népünk azon okoskodás követésére, hogy megszűnjen a boradózási alap, t. i. a szőlő, szünjék meg a fizetés is!!!

Majd a f. évben történt lelkészválasztásokról szóló jelen-

tések tárgyalattak. E szerint Csökmőre megválasztott Bögös Lajos gyaraki, Zsákára Vadon Miklós nyüvedi, Darvasra Hágger Miklós fugyii lelkész és Nyüvedre Bélteki Géza n.-váradai vallástanár. Mindezen választások megerősítettek.

Ezután a Magyar Pr. I. Társaság gyűléseire állandó képviselőül Szabó Károly esperes megválasztott s nevezett Társaság részére a segélygyűjtéssel az egyházlátogató küldötségek bízattak meg.

Majd az előző napon tartott egyetemes lelkészi értekezlet által az egyházmegyei közgyűléshez tett felterjesztések tárgyalása következett, s ezek közt a legfontosabb és legérdekesebb: a zsinati alkotmány-tervezet szerint az egyházak szavazatainak népszerűsége aránya szerinti elosztására vonatkozó javaslat elleni állásfoglalás indítványozása, mely javaslat — igen természetesen — egyházmegyénket — többnyire kisebb egyházakból állván — igen közlelő érdekl.

Hevesen indult meg a vita, nem csak . . . „contra“, de csudálatos . . . „pro“ . . . is, míg nem egyházmegyénk s a mi méltó büszkeségünk, Ritoók Zs. főgondnok s újabban a n.-váradai kir. tábla tanácselnöke s konventi képviselő a tőle megszokott komoly méltósággal, de a mellett a legnagyobb meggyőző erővel előadott s a legmagasabb szempontokra kiterjedő beszédében kifejtette, hogy ezen kérdés ily módon való tárgyalása jelenleg legalább is időelőtti, s ajánlotta, hogy mivel a konventi gyűlés végzése folytán a zsinati alkotmánytervezet különben is a kellő időben leküldetik az egyes egyházmegyéknek véleményezés végett, a midőn s a melyben több, úgy lehet, ennél fontosabb kérdések, illetve javaslatok megvitatása is szükségessé válik, — az egyházmegyei közgyűlés jelen felterjesztést most ne tárgyalja, hanem e helyett válaszson meg egy bizottságot, mely a majdan leküldött zsinati alkotmánytervezet ezen s ehhez hasonló javaslatait megvitatván, véleményes jelentését egy, ha a szükség úgy kívánja, rendkívüli egyházmegyei közgyűléshez terjeszse.

Indítványa egyhangúlag elfogadtatott s az ajánlott bizottság nyomban megválasztott. Tagjaivá lettek esperes s főgondnok elnökle alatt Bíró János, Csillag Lajos, Szemes László, Szigeti Elek, Nádudvari Lajos tanácsbírák s Nánássy Imre lelkész egyházi részről; világi részről Kis Elek, Papszász Károly, Mezey Mihály, Hegyessy Márton világi tanácsbírák, s Némethy Károly a n.-váradai egyház gondnoka. A bizottság jegyzőjéül pedig Csák Máté n.-váradai lelkész s egyházmegyei jegyző választott.

A délután 4 órakor folytatott gyűlésen előzőleg bírósági ülés tartatott a n.-kerekli lelkészválasztás alkalmával felmerült egyházi adó fizetési lajstrom késői lezárása s eblől kifolyólag a választók névsorának szabálytalan összeállítása miatt fegyelmi vizsgálat alá vont időközi lelkész, gondnok s egyházi jegyző ügyében. Rövid tárgyalás után előbbieket intéssre s az eljárási költségek viselésére ítéltettek; utóbbira nézve pedig az egyházközségi bíróság illetékessége mondatott ki.

Az idő előre haladván, több apróbb tárgy nyert még elintéztést gyors egymásutánban.

A gyűlés második napjára csupán az országos közalapi segély-kérvények s rendkívüli államsegélyt kérők kérvényeinek tárgyalása maradt fenn, melyek többnyire pártolólág intéztetvén el, a jegyzőkönyvek hitelesítése után a gyűlés eloszlott.

Körözsvölgyi.

A szatmári ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése.

Egyházmegyénk áprilishó 16. és 17. napjain tartá rendes tavaszi gyűlését, Szatmáron, Kiss Áron esperes és Isaák Dezső egyházmegyei gondnok urak elnökle alatt.

A közgyűlést megelőző nap délutánján, lelkészi karunk már egybe volt gyűlve, a Majtison márcziushó 9-én történt megállapodáshoz képest, minekutána egyhangúlag tudomásul vevé, illetőleg megerősíté az ottani értekezlet jegyzőkönyvében foglaltakat, a lelkészi egyesület alapszabály-tervezetét vette tárgyalás alá. Nem annyira az alapszabály, mint inkább az „egyetemes egyesülés“ eszméje ellen filippikázott egyik tisztelt lelkésztársunk; de a mint csakhamar kitűnt, merő félreértés alapján, a mennyiben — nem lévén tudomása a majtisi megállapodás felől — azt gondolta, hogy egyházmegyénk összes lelkészi kara csupán egy, s nem egyszersmind körökre osztott, egyesületbe akar lépni.

Ez a félreértés könnyű szerrel elsimítható volt, már-már azt véltük, hogy tárgyalás alatt levő alapszabályunk en bloc elfogadva lesz, a mikor meg az értekezletünkön jelenlevő igen tisztelt egyházmegyei gondnokunk állott elő egy óhajlásával, azzal t. i. hogy: vajha egyházi ügyeink iránt érdeklődő világi érdekes hitrokonaink is tagjai lehetnének az egyesületnek; ezt ő a cél érdekében annyival inkább óhajtaná, mert e nélkül, az ő szemében legalább, bizonyos separatistikus színezetben tűnik föl az egyesület. Természetes, hogy egyházmegyei gondnokunk óhajlása örömmel fogadtatott; hanem akkor aztán előállott egyszersmind a címkérdés: lehet-e „lelkészi egyesület“ tagjai között világiakkal? . . . A meglehetősen élénk vitában győzött végre is amaz evangyéliomi felfogás, miszerint mi „királyi papság, szent nép“ vagyunk, tehát ha egyesületünknek világi tagjai leendenek, akkor is maradhat a cím: „szatmári ev. ref. egyházmegyei lelkészek egyesülete.“ Egyebekben eltérés nem mutatkozván, az alapszabály elfogadtatott s az értekezlet ezzel véget ért.

Másnap 10 órakor, Kiss Áron esperes úr igen szép, buzgóságra hangoló imádsággal megnyitván a gyűlést: egyházmegyei gondnokunk azzal az örvendetes jelentéssel lepte meg közgyűlésünket, hogy „nsgos Luby Géza országgyűlési képviselő úr, nagy-ari birtokos, a szatmári kiegészülő gymnasium alaptőkéje javára 200 o. é. frtot adományozott, mit ő ezennel Tabajdi Lajos gymnasiumi alapgyűjtő bizottsági tag kezéhez átszolgáltat.“

Mi volt természetesebb, mint az, hogy szívből jövő eljenzéseket hallattunk a derék gondolkozású férfiú nemes ténye fölött, kiről egyébaránt azt is megsúghatjuk, hogy nem régen lépett át ev. ref. egyházunkba. Bizonyára nemcsak a magunk, hanem egész magyarországi reformált egyházunk szíves óhajlásának adunk kifejezést, ha midőn kívánjuk, hogy: éltesse Isten őt soká, a mily büszkén valljuk mi őt magunkénak, oly annyira szeresse ő a mi küzdelmes életű egyházunkat! Létérdekeit, látjuk, jól ösmeri; első nyilvánosabb tette ezt igazolja. Azért ismételtén üdvözöljük és köszöntjük: ad multos annos!

Még mindig az előbbeni incidens öröme keltő hatása alatt állánk, a mikor már az esperesi jelentés konstatálá, hogy a canonica visitatió által szerzett tapasztalatok szerint gyüle-

kezeteink vallás-erkölesi életében hanyatlásról épen nem, sőt némi lendületről lehet szó. Statisztikai adataink ezek:

Egyházmegyénk lélekszáma: 47,142; új házasoké: 422; visszás házas volt 14 pár; ebből kibékült 10, elvált 4 pár; törvénytelen viszonyban él 129 egyén (ez a szám emelkedő), született törvényes házasságból: 1916, törvénytelen állapotból: 251, együtt: 2167; halva született: 37; áttért hozzáink: 17, kitért tőlünk 12; meghalt: 1432; 6—12 tankötelesek száma volt: 5421; ezek közül iskolába járt: 5156; 13—15-ig tankötelesek: 2320; iskolába jár: 552; (az ismétlő iskolának — úgy látszik — nincs nálunk talaja; pedig míg ennek talaja nem lesz, egyházmegyénk közoktatása mindig sanyeli fog); konfirmáltatott 773. Iskolai mulasztás tetemes volt: 47 egyházban, egyébütt türehető; rendes lelkész van nálunk 66, segédlelkész 12; tanító 88; ezek közül: 30 okleveles, 30 igazolványos, 6 ideiglenes kibocsátványos, 12 lelkész-tanító, 6 segéd-lelkész, 4 vizsgázatlan. Kitünően tanít: 18, dícséretesen: 38, elegendően: 50, nem elegendően 2; iskolai épület van 73, ebben 87 tanterem, miből 38 kellően felszerelt, 49 hiányos.

A mi már egyházaink létért való küzdelmét, munkás igyekezetét illeti, bátran elmondhatni, hogy e tekintetben tevékenységök meglepő. Kis egyházakból állunk, de e kis egyházak mindenike nagy erőfeszítéssel küzd, hogy némi sikert mutathasson föl. Nem lehet ezélja jelen tudósításunknak előszámlálni az egyházi és iskolai ezélokra tett adakozások és építkezések nagy tömegét.

Csak jelezzük, hogy valamint egyesek siettek áldozatikkal építeni az Ur oltárát, úgy egyházaink is becsületes sérénységet fejtettek ki, hogy a közszükségletek annyira megnyire fedezve legyenek. Természetes, (már t. i. minálunk kálvinistáknál) hogy egyházi fundus a legtöbb helyen nem lévén: az egyháztagnok két kézi munkája s arczverítéke nyit forrást köves Arábiának termékenyítésére.

Esperesi jelentés után a lelkészjelölő bizottsági tagokra történt titkos szavazás, melynek eredménye az lett, hogy rendes tagokul Szarka Boldizsár, Tabajdi Lajos, és Dr. Farkas Antal, póttagokul pedig Bartha Zsigmond, Illyés István és Csepelyi Miklós választattak meg. Tárgysorozat folyamán elrendelte közgyűlésünk, hogy az elavult régi anyakönyveket, melyek a kívánalmaknak ma már nem felelnek meg, újakkal cseréljék föl mindazon egyházak, melyek eddig még azt nem tették. A közalapkezelő bizottság jelentése tudomásul vétetett, egyszersmind kimondatott, hogy a bevallási ívek késedelmes benyújtóin a korábban megállapított 5 frt pénzbírság szigorúan hajtassék végre. Az üresedésbe jött tanítói állomásokra az elválasztottakat megerősítette, a Dancs Tamás fülesdi és Horváth Lajos kocsordi tanító ellen emelt panaszok megvizsgálásával, elintézésével az esperest bírta meg egyházmegyénk. Özv. Varga István egyházi adóját Sz. Ujlakon leszállította. Jakab Károly csekei tanító fegyelmi ügyében akként intézkedett, hogy mind a vádlók, mind a vádlott megnyugodtak benne. A tunyogi és fülpösi, Szamos által veszélyeztetett templom dolgában átír egyházmegyénk a vármegye közig. bizottságához felvilágosítás végett, hogy vajjon ott, a hol vannak, megvédhetők-e továbbra is, vagy pedig lebontandók?

Lelkész-egyesületünk alapszabálytervezetét a már jelzett módosítással tudomásul vette a közgyűlés s ezzel kapcsolatban az esperes azon javaslatát is elfogadta, hogy tekintettel a közelebb tartandó zsinat alkalmából fenforgó nagyfontos-

ságú kérdésekre, minden egyházmegyei közgyűlés előtt „egyházmegyei közértekezlet“ tartandó, melyre az egyházmegyei közgyűlés összes alkotó elemei meghívatnak.

A majtisi (márcz. 9-én tartott) lelkész-értekezlet megállapodását a lélekszámszerinti szavazati jogot contempláló törvényjavaslattal szemben a közgyűlés is elfogadta, azzal a bővítéssel, hogy a testvéregyházak presbyteriumaihoz intézendő „Szózat“-ban, a konventi képviselők választására vonatkozó törvényjavaslatra is hívassék föl a közfigyelem, a presbyteriumok választási joga mellett indíttassék actió.

Nem is volt egyéb közérdekű tárgy s az érdeklődés megcsapantával, néhány kisebb rendű ügy elintézésével 17-én délben a gyűlés eloszlott.

F. Varga Lajos.

A máramaros-ugocsai ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése.

A máramaros-ugocsai ev. ref. egyházmegye ez évi tavaszi közgyűlését Csernák István esperes és Váradai Gábor gondnok urak elnöklété alatt f. hó 22-én Técsőn tartotta meg. A tanácskozást a szokásos istenitisztelet előzte meg reggeli 8 órakor, mely alkalommal Csik Albert, dolhai missionárius-lelkész végezte a nagyszámú közönség előtt az imádkozást. Istenitisztelet végeztével az egész templomi közönség a két elnök vezetése mellett az iskola egyik tágas termébe vonult, hol előbb Csernák István esperes kérte Isten segédelmét és áldását a tanácskozásra, majd Váradai Gábor gondnok, — tekintettel a tanácskozás nagyfontosságú tárgyaira, — általános figyelemmel kísért rövid beszéddel nyitotta meg a közgyűlést. Beszédének eszmemenete a következő volt.

Midőn a maga és elnöktársa nevében melegen üdvözli a közgyűlés tagjait egyenként és összesen, hangsúlyozni kívánja, hogy e szíves üdvözlet nála nem pusztán szólásforma, hanem a legtisztább szeretet nyilatkozata. Mikor a politikai élet sivár talajáról egy kevés időre lelépve, az általa hön szeretett egyháza szent ügyét munkálni köztünk megjelen, úgy érzi magát, mint a puszták sivatag-homokján útazó vándor, ha egy kis kies szigetre, vagy oázra talál. Örömmel hangsúlyozza, hogy e megye kebelében a pártszenvedélyek nem dúlnak s keserű cseppek nem teszik mérgessé a tanácskozás folyamát. Felemlíti az egyházmegyét a mult gyűlés óta ért azon veszteségeket, melyek Gönczy Dániel tanácsbíró és ifj. Timár Pál egyházmegyei főjegyző halálával sujtották. Amannak a nevelés- és közoktatásügy terén kifejtett érdemei ismeretesek mindnyájunk előtt; emez ügybuzgó tehetségével, egészsége kockáztatásával szolgálta egyházmegyénket. Kívánja, hogy az elhunyt munkás két férfi emléke áldassék köztünk örökre. Felemlíti az országos kisedővásról alkotott törvényt, annak rendkívüli horderejét, nevelési, közoktatási és vallásfelekezeti szempontból. Jótékonyságáról épen úgy felesleges beszélni, mint a nap éltető sugarairól. Melegen ajánlja a közgyűlés pártfogásába. A közgyűlés tapasztalt pártfogását és támogatását kérve, a tanácskozást általános éljenzés kísérete mellett megnyitja.

A tárgysorozat megkezdése előtt Morvay Béla tanácsbíró kérdésbe teszi, hogy a taraczközi egyháznak Mórnicz Pállal kötött s a mult técsői gyűlésen tárgyalt szerződésnek elég tétetett-e?

Az erre adott megnyugtató válasz után esperes terjeszti

elő az időközben történt elhelyezésekről szóló jelentését. Észrevétel nélkül tudomásul vétetik, s Varga Károly halmii segédlelkész az egyházmegyébe bekebelezetik.

A 4400 frt tőkesegély elhelyezéséről, illetve kiosztásáról szóló esperesi jelentés beterjesztvén, helyeslő tudomásul vétetik, s esperes felhatalmaztatik, hogy a nagy-tarnai egyház részére ez évi konventi gyűlésen megszavazott tőkesegélyre vonatkozólag hasonló irányban és módon járjon el.

Biki Ferencz egyházmegyei egyházi főjegyzővé és tanácsbíróvá választatván, a benne helyezett bizalmat megköszönve, az esküt leteszi s helyét éljenzések közt elfoglalja.

Most következett a gyűlés legfontosabb tárgya, a széles körben érdekeltséget keltett huszti lelkészválasztás és jelölés ellen beadott kérvény, s az ez alapon hozott, a választást meg nem erősítő esperesi határozat ellen a huszti egyháznak beadott felebbezése. Dr. Tóth Jenő aljegyző részletesen ismertetvén az egész ügyet, indítványozza, hogy a szóban forgó választás, mivel formai hibákban szenved, semmisítessék meg egyrészről, másrészről pedig, mivel a huszti egyháztanács az esperes eljárását sértő módon veszi bírálathoz, javasolja, hogy az egyházmegye az esperessel szemben frappáns módon nyilvánított rágalmat és gyanúsítást utasítsa vissza, s az esperesnek bizalmat szavazzon. Ezután megindult a vita a fontos kérdés felett, s az kezdettől fogva végig oly magas színvonalon állott, hogy bátran beillett volna egy parlamenti eszmecsatározásnak, s mindkét fél higgadt komolysággal sorolta fel érveit a választás szabálytalansága ellen vagy mellett, s különösen világi képviselőink vettek nagyobb részt a szóharczban.

Szóllósy Antal, Pellionisz József, Erdő Imre, Morvay Béla, Tegze László, Szabó Sándor, Nagy József, Fóris István, Szentpály István, Krüszely Bálint, Bíró Lajos és György Endre hozzászólása után a kérdést elvégre is névszerinti szavazás döntötte el. Mivel a 2 és fél óráig tartó vitában mindenik felszólaló elfogadta az esperesnek bizalomszavazása iránti előadói javaslatot, a szavazás tisztán csak a huszti lelkészválasztásra vonatkozólag rendeltetett el a következő kérdés alapján: megerősítetik-e a huszti lelkészválasztás, igen, vagy nem? — Igennel szavazott 19, nemmel 30. Így a huszti lelkészválasztás megsemmisítettnek mondatott ki, a huszti egyház pedig a további teendők iránt utasítottatott.

Gönczy Dániel és ifj. Timár Pál halála bejelentvén, érdemeik jegyzőkönyvileg örökítettnek meg, s Váradai Gábor gondnok indítványára életrajzaik jegyzőkönyvbe vétetnek, s tekintettel Gönczy Dánielnek érdemes, hosszas lelkészi pályájára, György Endre indítványára hamvai felett emlékkő felállítását mondatik ki, melyhez a költség közadakozás útján fog összegyűjtetni s az esetleg hiányzó összeg a közpénztárból fog fedeztetni. E célra a gyűjtés már a gyűlés folyamán megindítatván, György Endre ennek végén jelenti, hogy a felállítandó szobor költségei fedezésére 57 frt iratott alá.

Az említett két férfi halálával üresedésbe jött tanácsbírói és világi főjegyzői állás betöltése elrendeltetik.

Nagy Endre egyházi aljegyző hivataláról leköszönvén, helye betöltése szintén elrendeltetik, az egyházmegye érdekében kifejtett buzgó működése pedig jegyzőkönyvileg örökítettetik meg.

Gyám-, közalap-, vasárnapügyi bizottsági elnökké Tóth Ferencz, levéltárnokká pedig ideiglenes minőségben Horváth Menyhért választatik meg.

A közalap-, gyám- és közpénztári bizottságok jelentéseiket beterjesztvén, tudomásul vétetnek.

A szigeti egyház temploma és tornya felépítési költségeinek a fedezése céljából 20 ezer frt kölcsön felvételének engedélyezése iránt kérelmez. Az egyházmegye megnyugtatóan Szöllősy Antal ottani főgondnok élő szóval jelenti ki a gyűlés előtt, hogy a felveendő kölcsön biztosítására vagyont leköti. A kérvénynek hely adatván, a kölcsön felvétele engedélyeztetik, Szöllősy Antal pedig példaszerű áldozatkészségéért lelkesen megéljenzetetik.

Nagy József ügyész egy pénzkezelési szabályzat-tervezetet nyujtván be, egész terjedelmében kinyomatik s tárgyalása a jövő gyűlésre halasztatik.

A halmi lelkészi értekezlet négy indítványt terjesztett be: a) egy prot szellemű politikai napilap megindítása; b) a népies és vallásos olvasmányoknak a Prot. Irodalmi Társulat által leendő kiadása; c) a konfirmáczióknak az újkönyeri úrvacsoraosztás alkalmával leendő eszközlése; d) a 6-ik egyházkerület alakítása iránt. Az elsőt egyházmegyénk nem tartja szükségesnek, a másodikat, — miután e tárgyban a legközelebbi konvent már döntött, — nem tárgyalja, a harmadikat mellőzve, a régi gyakorlat mellett marad, a negyediket tanulmányozás és véleményezés végett egy bizottságnak adja ki.

Lelkészelő bizottsági tagokká megválasztattak: Ladányi Pál, Máté László, Szentpály István rendes, Biki Ferencz és Sárkány Lajos póttag minőségben.

Az államsegély iránti kérvények tárgyalatván, a kiosztandó 529 frt segélyből 10 egyház, 4 lelkész és 3 tanító segélyeztetik 33, 31 és 25 frtjával.

A közalaphoz benyujtott 10 egyház és 9 lelkész kérvénye kerülvén tárgyalás alá, valamennyien ajánlatnak, természetesen kevesebb segélyre, mint a mennyit kérnek.

Biki Ferencz a közpénztárnokságról lemondván, közpénztárnokká Bodnár Béla választatik meg.

Ezek voltak a gyűlés fontosabb tárgyai. Voltak még magánosokat és egyes egyházakat érdeklő ügyek is, de azok magántermészetűek lévén, a nagy közönséget kevésbé érdeklik.

Az őszi gyűlés Huszton fog megtartatni.

A tanácskozás $\frac{3}{4}$ 2 órakor elnök zárszavaival véget ért.

A gyűlést egyik helybeli vendéglőben rendezett közebéd rekesztette be.

Huszt, 1891. április 27.

Papp József.

A békésbánati ev. reform. egyházmegye közgyűlése.

Egyházmegyénk ápril 28-án tartá Hód-Mező-Vásárhelyen rendkívüli közgyűlést, melynek összehívását azon nagy sajnálatunkra történt esemény tette szükségessé, hogy az egyházmegye nagyérdemű, tisztelt és szeretett gondnoka, Ráday Gedeon gróf úr ő méltósága a múlt év szeptember havában tartott gyűlésen ebbeli tisztéről lemondott. Az akkori közgyűlés e lemondásra nézve nem intézkedhetett, hanem felkérte a gróf urat, hogy a legközelebbi közgyűlésig lemondását függőben hagyni szíveskedjék. Ez volt kiváltképen azon nagyfontosságú ügy, mely az egyházmegye lelkészi és világi tagjait összegyűjtötte H.-M.-Vásárhelyen, hogy ezen lemondás által

megüresedett gondnoki szék mikénti betöltése felől tanácskozzék. Ezen ügy megoldása kiváló jelentőséggel bír egyházmegyénkben, nemcsak ezen állás közönségesen vett jelentőségénél fogva, de azon nagy feladatoknál fogva is, a melyeket ezen egyházmegyének, különösen az ország délvidékein a nemzetiségek között teljesítenie kell. Így fogta fel mindenki a helyzet lényegét mostani gyűlésünkön, a mely a templomi istentisztelet után az egyháztanács dísztermében említett napon kezdetét vette.

Nagy. Szabó János úr, az egyházmegye nagybuzgalmú és fáradhatlan esperese szép imádságban kérte Isten segédelmét a gyűlés tanácskozására, majd megnyitó beszédében élénk színekben rajzolja a jelen gyűlést foglalkoztató nagyfontosságú ügyeket, — mint örvendetes jelenségre mutat reá egyházmegyéjében a pásztorok hűségére, buzgó munkálkodására, de elszomorítónak jelzi a gróf gondnok úr lemondását, kinek körünkben való működése oly áldásos, példája oly lelkesítő, buzdító erejű vala. Reményét fejezi ki a gróf úr megmaradása felől, — a mi, ha reményünk ellenére nem történék is, köztünk fog maradni ez a lélek, „mely megelevenít“. Mint elszomorító jelenség, ket említi fel esperes úr az egyházmegye kebelében terjedő baptista mozgalmakat, úgyszintén a társadalmi téren felmerült munkás-kérdésnek terjedését is.

Az elhangzott tartalmas megnyitó beszéd után felvételre a tárgysorozat, mely szerint első teendő volt a gondnoki tisztnak ezen gyűlésre helyettesítése. Mint legidősb tanácsbíró nagys. Kovács Ferencz úr éljenzések közt foglalja el a társelnöki széket.

A Csécsi Miklós lemondásával megüresedett aljegyzőségre elrendelt szavazatok eredményre nem vezettek, azért hát e gyűlésre helyettesül Oláh Antal öcsödi lelkész, — a ki különben is a legtöbb szavazatot nyerte ez állásra, — kértett fel.

Ekként a gyűlés megalakulván, felvételre annak legfontosabb tárgya, a gróf gondnok úr lemondása. Ezen ügyben „Tatár János indítványozza, hogy Ráday Gedeon gróf ő méltósága, ki köztünk egyházi ügyeink érdekében 14 év óta annyi lelkesedéssel és buzgósággal fáradozott, ki iránt közgyűlésünk minden tagja, egyházmegyénk minden gyülekezete teljes bizodalommal, őszinte tisztelettel, elismeréssel viseltetik, közgyűlésünkön újra kéressék fel lemondásának visszavételére s tisztének továbbra is viselésére. Ezen indítvány egyhangú lelkesedéssel elfogadtatott, s ehhez képest mélt. gróf úr felkérte, hogy tekintve azt a mély tiszteletet, melylyel vallási hűsége és buzgósága iránt viseltetünk, azt a hálát és elismerést, melyet egyházmegyénk és ennek gyülekezetei javára kifejtett fáradhatlan tevékenysége iránt éreztünk, azt az őszinte ragaszkodást és szeretetet, melyet személyes tulajdonai által keblünkben maga iránt ébresztett, s tekintve azt a szellemi egységet, melyet ekkép egyházmegyénk a törekvések azonossága és a szív érzései alapján iránta annyi időn keresztül minden megzavarás nélkül ápolt és fentartott, kegyeskedjék lemondási indokától elállani, s további nagybecsű, s előttünk is kedves közreműködésével egyházmegyénket ismét megörvendeztetni“.

Nagy-Kikinda, 1891. május 1.

Fekete Gyula.

(Vége köv.)

Irodalom.

A heidelbergi káté. A főtiszteletű tiszántúli cv. ref. egyházkerület megbízásából fordította s jelen alakjában sajtó alá rendezte Erdős József, a theologia doktora és professora. A tiszántúli cv. ref. egyházkerület tulajdona. XV+146 lap. Ára kötve 60, füzve 50 kr. Kapható László Albert debreczeni könyvkereskedőnél, a ki legalább 10 példány egyszerre történő megrendelése esetén 10% engedményt ad.

Magyar református egyházunk egyik közhasználatban levő szimbolikus könyve, a Heidelbergi Káté, jelent meg legközelebb új fordításban, új alakban, Debreczenben, a tiszántúli egyházkerület szíves gondoskodása folytán.

A fordítást, mint röviden már jeleztük is, Erdős József a theologia doktora s egyik jeles tanára készítette. Megbízta őt e munka végzésével a főtiszteletű püspök úr, az egyházkerületi közgyűlés 1888-ik évi 84. sz. alatti határozata alapján, mely szerint a középiskolai felügyelő-tanács indítványára kimondatott, hogy „a kátéknak az eredeti szövegben előforduló összes szent írásbeli helyek és magyarázatok beigtatásával leendő, szöveghű lefordítására vagy pályázat nyitassék, vagy az erre illetékes szakférfiak közül valaki bizassék meg.“ Munkálatát a debreczeni főiskolában vallásitanítással foglalkozó tanárok, s K. Tóth Kálmán és Diesöfi József debreczeni lelkészek megbírálták és elfogadandónak találták, minélfogva az egyházkerület mult évi közgyűlése 332. sz. a. végzésében sajtó alá bocsátatását elrendelte.

Oly káté van tehát előttünk, mely a hivatalos szakértő bírálaton helybenhagyással keresztül ment, s csak arra vár, hogy régiebb és újabb elődei helyét a közhasználatban elfoglalja. Megkísérlem röviden kimutatni, hogy erre csakugyan alkalmas is; mert — mint a fordító előszavában mondja — mind a fordítás szövegszerű hűsége és a kifejezésbeli szabatoság, mind a magyarázó jegyzetek, tartalmi áttekinthetőség és szent írásbeli bizonyosságok alkalmazása tekintetéből czéljának teljesen megfelel.

Szövegszerű hűsége különösen az által van biztosítva, és abban mulja felül az eddigi magyar kiadásokat, hogy fordító egyenesen az eredeti német szöveg után dolgozott, tekintetbe véve mindamelllett a régiebb latin és magyar fordítások menetét is. A munkálatnak ezt az előnyét bizonyítani se kell. Bármely fordítás csak úgy lehet hű, ha az eredeti nyelvből dolgozunk. A forrásvíz is elveszti üdeségét, mihelyt egyik edényből töltögetik át a másikba. Összehasonlítom a különböző szövegeket, s a németet több helyen rövidebbnek, szabatosabbnak és világosabban szólónak találtam, mint a latint.

Kétségtelen tehát, hogy az új fordítás egyes kifejezései is szabatosabbak a régieknél, a mit nemcsak a magyar nyelv mai fejlettségének ismerete, hanem az eredeti, német szövegnek a terjengős latin fordításokkal való összehasonlítása hozott magával, s a tudós fordító és tekintélyes felülvizsgáló-bizottság érdeméül jegyezhetünk fel. Nézzük pl. a 27-ik kérdést. A források összehasonlítása után rögtön feltűnik, mennyivel tisztább, szabatosabb az új fordítás, azért, mert a latin szövegben látható felesleges szavakat a fordító, az eredeti szövegre támaszkodva, bátran mellőzhette.

Tartalmi áttekinthetőség szempontjából még több előnye van ez új kiadásnak a régiek felett. Az átnézetet az előszó után következő tartalomjegyzék azonnal készen

nyújtja. A káté alapgondolata, a fő és alrészek s ezeknek az úrnapi és egyes kérdések szerinti beosztása tisztán állanak az olvasó vagy tanuló előtt. Szinte csudálkozik az ember: miért nem közöltek az eddigi fordítók vagy kiadók is ilyen felosztást, holott az Ursinus féle „Explicationes Catecheticae” mutató táblája könnyen rávezethette volna őket?

Világosabbá s rendszeresebbé teszi a könyvet a fordítónak az az eljárása is, hogy az egyes kérdések rövid tartalmát nem külön-külön, hanem csoportosítva közli az úrnapi való felosztás szerint. Ebben határozottan önálló munkát végzett, s dícséretére ki kell emelnünk, hogy a tartalomnak e rövid, velős kivonatai kivétel nélkül mind jól sikerültek.

Az eddigi kiadásokban a lapok széleire összezsúfolt apró kérdéseket, mint feleslegeseket, az új kiadás, igen helyesen, mellőzi. Ez által azt az előnyt nyeri, hogy nem kénytelen a szöveget egyfelől e széljegyzetekre, másfelől a szentíráti helyekre mutató számokkal és betűkkel tarkítani. Az ilyen analitikus kérdéseknek vagy a könyv végén vagy külön vezérkönyvben volna helyök; vagy fel kell tenni a tanítóról, hogy ha a tartalmat jól átértette és tanulta, önként rájön a magyarázó kérdésekre.

Gergely Károly.

(Vége köv.)

Magyar írók élete és munkái. Irta id. Szinyei József. Az I. kötet 8-ik füzeté érkezett meg utoljára hozzánk e rendkívül fontos magyar irodalomtörténeti vállalatból. A régibb és újabb magyar protestáns egyházi és iskolai írók közül a következő ismertebb nevekkel találkozunk e füzetben: Boesor Lajos tengődi lelkész, Bod Károly székelyudvarhelyi tanár, Bod Péter, a nagynevű történetíró, Bodnár János kalkszentmártoni lelkész, Bodola János erdélyi püspök, Bodolay László mezőtúri gymn. iskolai igazgató, Bokor József budapesti egyetemi tanár, Bóna János makói tanító, Bonyhai Simon György erdélyi ev. ref. püspök, Borosnyai Nagy Zsigmond nagy-enyedi theologiai tanár, Borsodi József simoni lelkész. Bornemisza néven 6 bíróval ismerkedünk meg e füzetben, melyet Hornyánszky Viktor akadémiai könyvkereskedő ad ki Budapesten. Egy-egy füzet ára 50 kr. A hézagpótló munkát tisztelettel ajánljuk figyelmébe mindenkinek, ki irodalmunk története iránt érdeklődik.

Ságh József úr, előfizetést hirdet „Általános zenészeti lexikon” című művére, mely május hó második felében, füzetes vállalként fog megindulni. Nélkülözhetlen kézi — illetve tankönyvül fog ez szolgálni a zenét tanuló ifjúságnak, melyet, ha helyzete nem engedi meg a művet egyszerre megszerezhetni, — füzetenként 35 kr-ával szeresheti meg. Előfizetés útján kötetenként 1 frt 50 kr-ért rendelhető meg. A három kötet előfizetési ára 4 frt 50 kr. Bolti ára 6 forinton felül lesz. Hézagpótló, igazi szakértői kézből eredő ezen művetelőre is ajánljuk olvasóinknak s egy-egy füzet megjelenéséről kellő időben értesítjük. Előfizetési pénzek Budinszky Károly úrhoz Budapest X. ker. Tisztviselő-telep, Szabóky-utca 18. sz. a. (saját ház) küldendők.

Emke úti kalauz Magyarország erdélyi részében czímmel Téglás Gábor M. Tud. Akad. tag, a dévai főreáltanoda igazgatója, az ismert nevű író és különösen Erdély történelmi és földrajzi kiváló monographusa egy tájékoztató tér-

képpel ellátott művet ad ki. A mű a kolozsvári „Közművelődés Irodalmi és Műnyomdai Részvénytársaság” czégnél május 25-re fog piros vászonban díszesen bekötve megjelenni. Egy-egy példánynak postai bérmentes szétküldéssel előfizetési ára 80 kr. Gyűjtők 7 példány után tiszteletpéldányt kapnak. Az előfizetési pénzek f. májushó 20-ig küldendők a „Közművelődés Irodalmi és Műnyomdai Részvénytársaság,” mint kiadó czimére Kolozsvárra, honnan a megrendelt példányok szétküldendők. Szívesen ajánljuk az érdeklődők figyelmébe.

A bölcső titkai czímmel most jelent meg a Képes Családi Lapok kiadásában veterán regényíróknak, Lauka Gusztávnak egy igen érdekes regénye, a melyben maró szatírával rajzolja szerző egy főispánnak a pályáját s a családi életét. A díszes borítékkal ellátott s csinosan kiállított kötet ára 1 frt. Megrendelhető a Képes Családi Lapok kiadóhivatalában (Budapest, Nagy Korona-utca 20. sz.) és kapható minden könyvkereskedésben. A képes Családi Lapok előfizetői 4 ilyen regényt kapnak ingyen évenként és így a magas irodalmi színvonalon álló s előkelő munkatársakkal bíró lap, 6 forint lévén előfizetési ára, oly csekély összegbe kerül, hogy mindenki megrendelheti, miért is ajánljuk t. olvasóink pártfogásába.

Különfélék.

Debreczeni főiskola. A pünkössti electió ma van főiskolánkban.

A zsinati előkészítő bizottság tanácskozásait folyó hó 4-én kezdette meg Budapesten. Jelenvannak e tanácskozáson Tisza Kálmán dunántúli főgondnok elnökle alatt: Szász Károly, Szász Domokos püspökök, B. Bánffy Dezső főgondnok, Kerka-poly Károly, Sziládi Áron, Beóthy Zsigmond, Vályi Lajos, Kiss Gábor, Dr. Kolosvári Sándor, Parády Kálmán, Mocsáry Lajos, Gróf Degenfeld József, György Endre, Szabó János, Széll Kálmán, Tóth Sámuel konventi tagok, az utolsó mint jegyző is. Legelsőben az egyházalkotmány szervezésére vonatkozó munkálat vétetett fel. Ezen javaslaton a kisebb módosításoktól s stylaris észrevételektől eltekintve, a következő lényegesebb változtatások tétettek. Az államhatalom segédkezésének igénybe vételét meghatározó 5. §-on épen az elnöknek javaslatára lényeges módosítás eszközöltetett egyházunk érdekeinek szempontjából. Szabatosan körülíratott, hogy és kik által, kiknek útján, minő esetekben kérhető az államhatalom segédkezése egyházi adók, követelések, tartozások ügyeiben. Az egyházközségi közgyűlések felállítása s szervezése kérdésében beható vita folyt le, utóljára is azonban szavazásra kerülvén a sor, 4 szavazat ellenében megállapított azon javaslat, hogy azok minden egyházban szerveztessenek. A zsinati képviselők száma a dunántúli egyházkerületre nézve 2 vel növeltetni javaslatatik. Az albizottság javaslatától eltérőleg javaslatba hozatik, hogy főiskoláinkból ünnepi követségbe a theologiát hallgató ifjakon kívül rendkívüli esetekben joghallgatók, 3-ad és 4-ed éves tanítóképezdei növendékek, sőt 7-ik és 8-ik osztálybeli tanulók is kibocsáttassanak. Az egyházi bíróságoknak, hogy jövőre csak egy elnöke legyen, ez elfogadott 7 szavazattal 6 ellenében; t. i. az egyházmegyéken a hivatálára nézve idősb esperes vagy egyházmegyeyi gondnok, az egyházkerületeken pedig a hivatálára nézve idősb püspök vagy főgondnok. A bíróságoknál a tárgyalás csak az első fokon tör-

ténik élőszoval, a többi fokon a bíróságok, a vizsgáló bizottság jelentése, tárgyalási jegyzőkönyv és ennek mellékletei, a már hozott határozatok, illetőleg ítéletek alapján döntenek és határoznak. A többi tárgyakban az albizottságok javaslata nagy többséggel fogadtatott el. Pénteken az iskolai ügyre, továbbá a lelkészválasztási szabályok, egyházi adózás és közalapra vonatkozó javaslatok tárgyalattak.

Debreczeni ev. ref. egyházközség. A debreczeni ev. ref. egyházközség presbyteriumának f. hó 3-án tartott ülésén élénk vitát idézett elő a debreczeni ev. ref. egyházmegye végzése a debreczeni egyháznak lelkészi körök szerinti szervezésére vonatkozólag. Az egyházmegye ugyanis nem járult hozzá a debreczeni egyház átalakulásához, miután előbb az egyházközségi képviselő-testületet a debreczeni egyházban is megalakítandónak és e tárgyban megkérdendőnek tartja. A szervezési munkát tehát ilyen értelemben visszautasította a presbyteriumhoz. Az egyházmegye ezen határozatát illetőleg Kiss Albert a f. hó 3-iki közgyűlésen határozati javaslatot adott be az iránt, hogy a szervezési munkát, úgy a hogy van, püspök úr útján a májusi egyházkerületi közgyűlés elé vitessék, mint a mely jogosítva van dönten a debreczeni egyházközség és a debreczeni egyházmegye között fenforgó ügyben. Kiss Albert indítványával Balogh Ferencz szállt szembe, egy tekintélyes küldöttség alakítását indítványozván, mely az egyházmegye átíratát vegye pontonként tárgyalás alá, s tegyen indokolt javaslatot, mennyiben van szükség az egyházközségi képviselő-testület összehívására és megkérdésére. Balogh Ferencz mellett Sebes György és Kovács József presbyterek beszéltek, s ezeken kívül még 2 presbyter szavazott indítványa mellett, de Némethy Lajos, Könyves Tóth Kálmán és Dr. Kovács Sándor érvelése után a közgyűlés 28 szavazattal elfogadta Kiss Albert határozati javaslatát. Megvalljuk, rendkívüli érdeklődéssel várjuk, hogy egyházkerületi közgyűlésünk micsoda álláspontot foglal el ezen, így már elvi tekintetben is nagy jelentőségű ügyben.

Egyházmegyei közgyűlés. Az érmelléki egyházmegye tavaszi közgyűlését mult áprilishó 28-án tartotta Székelyhidon. Jövő számunkban ismertetni fogjuk e gyűlés lefolyását.

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság a közgyűlés határozatából a következő pályakérdésre ismételten pályázatot hirdet: „Adassék elő az idevonatkozó források és adatok kritikai felhasználásával Szegedi Kiss István 1543—1553-ig terjedő reformatori működése, különös tekintettel működési helyének megállapítására.“ A nyertes mű jutalma a nt. Szöllősy Antal makói ref. lelkész úr által kitűzött 100 frt aranyban. A jutalom a társai között viszonylagosan legjobb műnek is azonban csak az esetben adható ki, ha az a „Prot. Szemlé“ben való kiadásra is méltónak ítéltetik, a mikor a jutalmazott mű még a szokásos tiszteletdíjban is részesül. A pályaművek idegen kézzel írva, befűzve, lapszámozva és jelgés levéllel ellátva 1892. decz. 31-ig küldendők be a Magy. Prot. Irod. Társ. titkárához (Budapest, IX. Csepel-rakpart 7. sz. II. em.) Budapest 1891. ápril. Kenessey Béla, titkár.

Lelkészválasztás. A t.-sz.-miklósi egyházközség f. hó 5-én választott lelkészt, általános szavazattöbbséggel megválasztván Kutas Bálint kunhegyesi segédlelkészt. A jelöltek közül Sarkadi Nagy Imre t.-sasi lelkész visszalépvén, a szavazatok három érdemes ifjú segédlelkész között oszlottak meg. Mi színter rokonszenvvel üdvözljük az ifjú szolgát, kit a gyülekezet többsége lelkészeül hívott meg, s működésére, életére Istennek minden áldását kívánjuk.

Papp Arthur mátészalkai ev. ref. lelkész f. hó 4-én esteli fél tíz órakor, életének 43-ik évében hosszas szenvedés után elhunyt s folyó hó 6-án délután eltemettetett. Jövő számunkban nekrológot fogunk közölni az elhunyt hű szolgáról, lapunk szerkesztőjének kedves emlékü unokatestvéréről. A paplakhoz, hol annyi szép napot töltöttünk ifjúságunkban együtt, sóhajtván száll el gondolatunk: miért kelle annak az utóbbi években oly sok gyászt és szomorúságot látnia, s fájó érzelmekkel száll el gondolatunk a mátészalkai temető új sírdombja felé: miért kelle abba a megtört testnek oly korán alászállania! Nyugodjék békében a drága halott. Özvegyét és kis leányát vigasztalja őszinte részvétünk.

Nádudvar. Talán nem lesz érdektelen, ha rövid leírását adom azon ünnepélynek, mely mult ápril. hó 26-án folyt le a nádudvari ev. ref. egyház kebelében. E népes, mondhatom fényes gyülekezetnek örömnapja volt e nap. Örömnap a nádudvari ev. ref. egyház életében! Hiszen még egy éve sines, a midőn ép e Lapok hasábjairól olvastam ama szomorú képet, mely nyilván mutatta, hogy e gyülekezetnek kevés örömnapjai lehetnek. És valóban e gyülekezet nagyon is kivette részét a küzdelmekből. Méltó volt tehát a mi örömünk s örökre emlékezetes marad e nap a nádudvari ev. ref. egyház életében, a midőn óhajtván várt ifjú lelkészünk, tiszteletes Veres Géza úr elfoglalta hivatalát, hozván magával a béke s egyetértés olaját. Alighogy megszólaltak a harangok hívogató hangjai, a nép tömegestül sereglett az Ur házába, hogy színről-színre láthassa szeretett lelkészét, s hallja ajakáról az evangéliom hirdetését. Gyönyörű templomunkat a hívek serege zsúfolásig megtöltötte, kifejezést adván megjelenése által is új lelképásztora iránti szeretetének és ragaszkodásának. Majd megszólaltak az orgonának lágyan csengő hangjai s a 235-ik dícséret eléneklése után a szószékre lépett az ifjú lelkész, beszédje alapjául véve: Apostolok Csel. írott könyv XVIII. részének 9. és 10. verseit: „*Mondu pedig az Ur Pálnak: ne félj, hanem szólj, és ne hallgass: mert én veled vagyok, sok népem vagyon e városban.*“ Örömkönyűk ragyogtak a szemekben, midőn megköszönte az ifjú lelkész híveinek a benne helyezett bizalmat, s egész életét, erejét felajánlotta, hogy a hívek boldogítására, az egyház felvirágzására fogja szentelni Istenisztelet végeztével előbb az egyháztanács tisztelgését fogadta, alulírott üdvözlővén az ifjú lelképásztort az egyháztanács nevében, majd Papp Sándor községi főjegyző mondott egy csinos és jól átgondolt beszédet, üdvözlővén őt a községi előljáróság nevében; végül pedig a tanítótestület tisztelgett, kikhez biztatólag, szeretettel szólott, s kik azon édes reményben távoztak el a szeretett lelkésztől, hogy benne feltalálандják a hű munkatársat, a jó vezért, s a legjobb emberbarátot. Jól eső örömmel említem még meg, hogy az ünnepély méltóságát nagyban fokozta nagyf. Zsigmond Sándor egyházmegyei főjegyző, s tek. Rásó Gyula alispán, egyházmegyei tanácsbíró urak megjelenése. Hiszen ők mindketten teljes mértékben bírják a nádudvari gyülekezet szeretetét, ragaszkodását. Ők voltak, kik a lelkészválasztást vezették s a választás eredményét kihirdették, s most örömmel szemlélhették, hogy választott és választók teljes reménnyel tekintenek egy szebb jövő felé, mikor egyházunk felvirul s virágozni fog, mind az időnek végéig. Délben közebedre gyűltünk össze, hol ősi szokás szerint számos felköszöntő mondatott. Halvány képe ugyan e rövid leírás a nap eseményeinek. Gyengének érzem én magamat arra, hogy méltóképen

festhetném a megelégedést, az örömet, mely eltöltötte, mondhatni egész községünket. De egyházam iránti mély szeretetem ösztönöz arra, hogy nyilvánosságra hozzam e nap eseményeit, melyben zálogát bírjuk egy szebb jövőnek, midőn e népes egyház méltó büszkesége leend protestáns egyházunk egyetemének. Nádudvar. Boldizsár Zsigmond.

Hajdú-Sámson. Bészler Imre lelkész, ki Vétesről hívatott meg a h.-sámsoni gyülekezet lelkészéül, folyó hó 3-án tartá beköszöntőjét új híveinek nagy érdeklődése között. A templom minden zugában megtölt hallgatókkal. Az előimádságot s mintegy bemutató beszédet Csiky Lajos, a beköszönő lelkész sógora mondotta. Utána az új lelkész prédikált Róm. 12. 10, 11. alapján, szívökre kötvén, mint a lelkipásztor első intéseit új hívei számára, hogy legyenek szeretettel egymás és egyházuk iránt; legyenek szorgalmas látogatói a templomnak és buzgó hallgatói az ígének; legyenek hittel és jóselekedetekkel ékesek. Istenisztelet után az egyházi és községi előjáróság, a zsidó egyházközség és a róm. kath. leányegyház küldöttségei tisztelegtek az új lelkésznel, ki lekötélőz módorával és szavaival teljesen megnyerte úgy saját hívei, mint általában a h.-sámsoniak jóindulatát, szeretetét. Áldja meg őt az Isten új munkatérén!

Kérem az ország nagytisztiszeletű lelkészi karához! Ez esztendő kezdetén máramaros-szigeti egyházközségünk nevében egy kérést küldöttünk a magyar baza csaknem minden lelkészi hivatalához. Kérő szövegünkben hangsúlyoztuk a mi szomorú helyzetünket, s szólottunk azon nagy horderejű nemzetiségi misszióról, mely a mi egyházunknak osztályrészt jutott, s ezen jogzímek alapján könyöradományért esedtünk, több ízben legett templomunk felépítésére. Nem szabad eltitkolnunk, hogy kérelmünk sok helyen szíves támogatásra talált, mert miként a jeruzsálemi templom ládájába „a gazdagok sokan sok pénzt rejtnek (Márk XII. 42.), s a szegény özvegy is elhozta a maga két fillérét (Luk. XXI. 2.): úgy minket is a gazdagabbak jelentékenyebb, a szegények esekélyebb, de jó szívből eredő adományokkal segítettek a reánk várakozó nagy feladatban. De az öröm édes érzését, melyet bennünk a begyűlt adományok keltettek, nagyban csökkent az a szomorú tudat, hogy hitrokonaink, valamint saját túlfeszített áldozatkészségünk folytán rendelkezésünkre álló összeg, még mindig csak egy csepp a tengerben. Szükségletünk pedig oly jelentékeny, a minek önerőnkkel való előállítására gondolnunk sem lehet. Mi a gyűjtőveknek, — még ha azok eredményhez nem vezettek volna is, — f. évi májushó 1-sőjére való visszaküldését kértük. De bizony azoknak tizedrésze sem érkezett vissza hozzánk. Ezt mi azon körülménynek tulajdonítjuk, hogy túlnyomólag földművelésből élő hitrokonaink ezen időszakban legkevésbé képesek az áldozathozatalra, mert fel sem tudjuk tenni, hogy ne akadna minden helyen egy pár hitrokon, ki a mai sokféle közteherrel járó, s a különféle jótékony célokra nagyon sokszor kéré időszakban is ne áldozna néhány fillért szegénységben élő hitrokonai felsegélyezésére. Hiszen a visszaérkezett gyűjtővek azt mutatják, hogy a legtöbb helyen krajezárokból gyűlt össze az a néhány forint, mely segélyezésünkre küldetett. Bizalommal kérjük azért a nt. lelkészi kart, vegye szíves figyelmébe kérelmünket, s a nyár folyamán, a midőn a föld népe az aratás áldását elveszi, eszközöljön számunkra gyűjtést, s azt szeptember végéig, — a meddig a gyűjtést ezennel meghosszabbítjuk, — juttassa el hozzánk. A haza szélső pontján álló azon világitó lámpás, mely századokon keresztül terjeszté fényét a protestantizmus, s az azzal azonos magyar nemzetiség útjának megvilágosítására, s a közművelődés előrehaladására és felvirágoztatására, kér itt támogatást, s midőn esdekelve mondja az övéinek „adjatok nekünk a ti olajotokból, mert a mi

lámpásaink elalszanak (Máté XXV. 8.) bizonyára nem talál siket fülekre. Ha azonban mély sajnálatunkra lenne olyan hely, hol nem akadna egyetlen hitrokon sem, ki megértve az Irás útását: „egymásnak terhet hordozzatok (Gal. VI. 2.), s míg időnk van, mindenekkel jól tegyünk, de kivált a mi hitűnknek cselédjeivel, (Gal. VI. 9.), bennünket anyagi áldozattal segíteni kész, úgy a gyűjtővek elszámolhatás céljából eredménytelenül leendő visszaküldését is tisztelettel kérjük. Kérelmünket még egyszer becses figyelmükbe ajánlva, vagyunk M.-Szigeten 1891. májushó, alázatos szolgálói a m. szigeti ev. reform. egyháztanács s ennek nevében: Szikszay Zoltán, ev. ref. lelkész. Szöllősy Antal, főgondnok. (Kéretnek az egyházi lapok nt. szerkesztői ezen kérelmet becses lapjukban közzétenni.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: Csiky Lajos.

HIRDETÉSEK.

Pályázati hirdetés

a debreczeni ev. reform. egyházmegyébe kebelezett konyári 2-od osztályú lelkészi állomásra.

A pénzből, terményekből, földből, szolgálmányokból és stólából álló évi jövedelem egyházmegyei becsülés szerint 1010 frt 73 krt teszen.

Miután az elhunyt lelkész özvegye a csonka éven kívül kegyeleti évben részesítettett, a megválasztandó lelkész ez állomást önállólag s a lakás teljes élvezetével csak 1893. ápril 24-én foglalhatja el.

A megválasztandó köteles a gyámintézeti szabályok értelmében egy évi fizetésének becsülés szerinti felerészét — a stóla kivételével — a gyámintézeti pénztárba két év alatt kamat nélkül, azonúl 6% kamat s 20% törlesztés mellett befizetni.

A felszerelt pályázati kérvények f. évi május hó 31-ik napjáig nagyt. Dávidházy János esperes úrhoz Kabára (u. p. helyben) küldendők.

Debreczen, 1891. május 8.

Révész Bálint,
püspök.

Árleszállítás.

„Statistikai tanulmányok a magyar protestantizmusról“. Irta dr. Bartha Béla eperjesi jogtanár. Külön lenyomat a „Protestáns Szemle“ 1890-iki folyamából. Nagy 8-adrét, 165 oldal. Ezen a protestáns sajtó által úttörőnek jelzett művet, nagyobb elterjedésének biztosítása végett az eddigi 1 frt helyett 60 kron, bérmentes küldéssel 70 krért lehet kapni a szerzőnél Eperjesen, vagy Hornyánszky Viktor akadémiai könyvkereskedőnél Budapestben.

3—3.